

РЕЦЕНЗИЯ

на

дисертационния труд на Айтпанбет Аманжол Айтпанбетулы,

докторант в

катедра "Борба и джудо" към

Националната спортна академия „В. Левски“ - София на тема:

„ Усовершенствование развития скоростно-силовых качеств у

борцов",

научни ръководители:

доц. Рашо Огнянов Макавеев, доктор

кпн., проф. Шепетюк Михаил Николаевич

Рецензент: проф. Валентин Панайотов, ДН

Общо представяне на процедурата

Анализът на документите по процедурата за придобиване на образователната и научна степен “Доктор” показва, че докторантът **Айтпанбет Аманжол Айтпанбетулы** е представил пълен комплект от необходимите материали. Те са в съответствие със Закона за висшето образование, Закона за развитие на академичния състав на Република България, Наредбата за придобиване на образователната и научна степен “доктор” на НСА, както и всички съпътстващи процедурата документи, с което са изпълнени изцяло административните изисквания.

Представените от кандидатът документи за оценка и рецензия са следните:

- Дисертационен труд;
- Автореферат;
- Научни публикации – 3 броя.

Кратки биографични данни за кандидата

Айтпанбет Аманжол Айтпанбетулы е роден Алмати, Казахстан. Висшето си образование завършва в Казахската академия по спорт и туризъм през 2001 г. През 2013 г. придобива магистърска степен по “Педагогика и психология” в Алмати. Майстор на спорта по борба класически стил. От 2003 г. е старши преподавател към катедра “Борба” в Казахската академия по спорт и туризъм. През 2019 г. е зачислен за докторант на самостоятелна подготовка към катедра “Борба и джудо” на НСА “Васил Левски”.

Данни за представения дисертационен труд

Предложеният за рецензия труд е в обем от 147 страници от които 111 текст и 36 страници приложения и литература, включваща 186 източника (включително електронни) на кирилица и на латиница. Работата е онагледена с 13 таблици и 7 фигури.

Темата е актуална и с висока практическа стойност.

Контингент на изследването са 35 кандидат майстори на спорта по класическа борба на възраст $15,2 \pm 2,3$ г. и спортен стаж $6,4 \pm 2,3$ г.

Организацията на изследването включва провеждането на спортно-педагогически експеримент на територията на Казахстан в базата на специализираното детско-юношеско спортно училище №1 в гр. Талдыкорган. Изследването е организирано в четири етапа в периода септември 2020 г. – януари 2022 г.

Методиката на изследването включва следните научноизследователски подходи:

1. Обзор и анализ на учебно-методичната и научната литература по темата на изследването;
2. Историко-хронологичен анализ на развитието на борбата класически стил;
3. Анализ на протоколите на състезанията с участие на казахски борци на международната спортна арена;
4. Анализ на документите за планирането на процеса на подготовка на борци в класическия стил в детско-юношеските спортни училища и училищата на олимпийския резерв;
5. Анкетиране и интервюиране;
6. Педагогическо тестване;
7. Педагогически експеримент;
8. Методи на математико-статистически анализ на получените резултати.

В структурно отношение дисертацията е съдържа пет основни раздела/глави: теоретико-методологични основи на подготовката на спортистите, специализиращи борба класически стил, цел, задачи, методи и организация на изследването, резултати и анализ, експериментална обосновка на методиката за усъвършенстване на скоростно-силовата подготовка на спортистите, специализиращи борба класически стил и изводи и препоръки.

Първа глава “Теоретична постановка на проблема” е в обем от 44 страници и включва 5 раздела. Представени са исторически данни за развитието на класическата борба и основните състезателни правила. Описани са основните принципи на многогодишната спортна периодизация в борбата, като е поставен акцент на особеностите на физическото развитие на 14-15 годишните спортисти. Главата завършва с обосновка на предпоставките за усъвършенстването на методиката на скоростно-силовата подготовка в класическата борба. Формулирана е и работна хипотеза.

Втора глава “Цел, задачи, методи и организация на изследването” е класически структурирана. Ясно, точно и изчерпателно са формулирани **целта и задачите** (общо 4 на брой) на дисертационния труд. Описани са **методиката, контингентът и организацията** на изследването.

Експериментът е проведен в четири етапа в периода 2020-2022 г.:

- Първи етап (септември 2020 г. – март 2021г.) – анализ на научната литература по изследвания проблем и формулиране на работната хипотеза;
- Втори етап (април 2021 г. – юни 2021 г.) – проведено е интервюиране и е извършен анализ на представянето на казахските борци на международни състезания. Разработен е дизайнът на спортно-педагогическото изследване и са обработени статистически първичните данни;
- Трети етап (юли 2021 г. – януари 2022 г.) – проведен е спортно педагогическият експеримент за оценка на ефектите от прилагането на разработената експериментална методика;
- Четвърти етап (януари 2022 г. – октомври 2022 г.) – получените резултати са обработени, систематизирани и интерпретирани. Придаден е завършен вид на дисертационния труд.

Считам за уместно да отправя забележка на кандидата относно прецизирането на използвания в главата шрифт и език.

Трета и четвърта глави са с обем от 41 страници и в тях са интегрирани и анализирани резултатите от събраните и обработени данни от проведените изследвания.

Тук е представена практическата работа, извършена от **Айтпанбет Аманжол Айтпанбетулы** при реализирането на проведения експеримент. Представените фигури и таблици предоставят изчерпателна нагледна информация за получените резултати. След детайлното категоризиране на обработените данни и интерпретирането им, докторантът достига до закономерни методически обобщения на базата на установените въздействия от прилагането на предложените в разработката механизми. Авторът установява статистически достоверни ефекти от експерименталните методологични похвати. В този смисъл, поставената научна хипотеза е потвърдена от анализа на събраните данни.

В пета глава “Изводи и препоръки”, на базата на проведения научен анализ, докторантът е формулирал 5 извода и 4 препоръки. Направените изводи в широк смисъл съответстват на поставените задачи. Потвърждаването на работната хипотеза представлява важен научен продукт по изследваната тематика. В този смисъл, последната глава коректно интерпретира установените резултати и придава завършен вид на разработката.

Разработката е амбициозна и иновативна. Експериментът е проведен акуратно и според изискванията, а анализът на резултатите демонстрира познания както в теорията и методологията на спортната наука, така и в логиката и статистиката. Впечатление прави фактът, че кандидатът е избрал нетрадиционно представяне на използваната библиография и обвързването ѝ с цитиранията в текста. Вместо общовъзприетия подход за подредба на използваните източници на научна информация по азбучен ред и според използваната писменост (кирилица и латиница), те са представени според поредността на цитирането им в разработката.

Научни приноси

1. Представен е детайлен обзор на публикациите на различни автори (основно на руски език), касаещи проблемите на физическата подготовка на спортистите в единоборствата. Поставен е акцент върху конкретната възрастова група на изследваните от автора състезатели.
2. Анализирани са класиранията на борците от Казахстан на различни международни форуми, като е извършена и подробна статистическа обработка на представените данни. На базата на проведените анкетно проучване и интервюиране на треньори по борба е направен опит за анализ на причините за намаляването на състезателната ефективност на казахските борци на международни състезания. Отговорите и мненията

на респондентите са използвани при конструирането на комплекса от оценъчни упражнения, предложен от докторанта.

3. В чисто приложна перспектива в треньорската работа, разработената методика съчетава разнообразни методи и средства са скоростно-силова подготовка, което я прави подходяща за практикуване от борци с различна квалификация и спортно майсторство.

Преценка на автореферата и публикациите

Авторефератът е добре структуриран и отразява в резюме съдържанието на дисертацията. Представени са отделните основни части на труда, до същността на разработката, а именно получените резултати и анализи, формулираните изводи, препоръки и научни приноси.

Докторантът е изпълнил изискването за придаване на публичност на труда преди официалната защита, като е представил три публикации. Те отразяват части от резултатите, анализите и изводите на дисертацията, което позволява да се изгради обективна първоначална представа за процеса на създаването ѝ.

Заключение

Трудът има завършен вид. Докторантът демонстрира солидна теоретична подготовка, прецизност и коректност при осъществяване на изследването, умения, които позволяват самостоятелна работа в научно-изследователската сфера. Несъмнено разработката е реализирана от авторът и показва компетентност в избраната научна област. Не откривам форми на плагиатство. С професионална и лична убеденост заявявам, че трудът на **Айтпанбет Аманжол Айтпанбетулы** представлява труд със солидни научни приноси и приложение в спортната теория и практика. Изразявам висока оценка за изследователската прецизност и добросъвестност в предложения дисертационен експеримент.

Представената дисертация представлява напълно оформен самостоятелен труд, изграден според правилата за конструиране на научни изследвания от подобен род, показва вещото боравене на автора с литературата, научните и

статистическите методи за изследване, поради което напълно подкрепям качествата и стремежа му за израстване на академичното поле. Предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Айтпанбет Аманжол Айтпанбетулы образователната и научна степен “Доктор” в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма “ Физическото възпитание в образователната система “

Аз лично убедено гласувам с “ДА”.

София
09.01.2024 г.

Рецензент:
/проф. В. Панайотов, ДН/

РЕЦЕНЗИЯ

на диссертационный труд Айтпанбета Аманжола Айтпанбетулы (на русском языке), докторант дневной формы обучения на кафедре «Борьба и дзюдо» Национальной спортивной академии им. Василя Левского

**на тему:
„Усовершенствование развития скоростно-силовых качеств у борцов“**

**Научные руководители:
доц. Рашо Огнянов Макавеев, доктор,
проф. Шепетюк Михаил Николаевич, кпн.**

Рецензент: проф. Валентин Панайотов, ДН

Общая информация о процедуре

Анализ документов по процедуре приобретения ученой степени «доктора» показывает, что докторант **Айтпанбет Аманжол Айтпанбетулы** представил полный комплект необходимых материалов. Они соответствуют Закону о высшем образовании, Закону о развитии академического состава Республики Болгария, Положению о присуждении ученой степени "доктора" Национальной спортивной академии им. Василя Левского, а также всем сопровождающим процедуру документам, чем полностью выполнены административные требования.

Для оценки и рецензии соискатель представил следующие документы:

- Диссертационная работа
- Автореферат
- 3 научных публикаций

Краткие биографические данные соискателя

Айтпанбет Аманжол Айтпанбетулы родился в г. Алматы, Республика Казахстан. Высшее образование получил в Казахской академии спорта и туризма в 2001 году. В 2013 году получил степень магистра по специальности «Педагогика и психология» в Алматы. Мастер спорта по греко-римской борьбе. С 2003 года является старшим преподавателем кафедры "Борьба" в Казахской академии спорта и туризма. В 2109 г. был зачислен в качестве докторанта дневной формы обучения на кафедре «Борьба и дзюдо» Национальной спортивной академии им. Васи́ла Левского.

Данные о представленной диссертационной работе

Предлагаемая к рассмотрению работа имеет объем 147 страниц, из них 111 страниц текста и 36 страниц приложений и литературы, включая 186 источников (в том числе электронных) на кириллице и латинице. Работа проиллюстрирована 13 таблицами и 7 рисунками.

Тема актуальна и имеет большое практическое значение.

Контингент исследования составили 35 кандидатов в мастера спорта по греко-римской борьбе в возрасте $15,2 \pm 2,3$ года и спортивным стажем $6,4 \pm 2,3$ года.

Организация исследования включает проведение спортивно-педагогического эксперимента на территории Казахстана, на базе специализированной детско-юношеской спортивной школы №1 города Талдыкорган. Исследование организовано в четыре этапа в период с сентября 2020 года по январь 2022 года.

Методика исследования включает в себя следующие научно-исследовательские подходы:

1. Обзор и анализ учебно-методической и научной литературы по теме исследования;
2. Историко-хронологический анализ развития борьбы греко-римского стиля;
3. Анализ протоколов соревнований с участием казахстанских борцов на международной спортивной арене;
4. Анализ документов по планированию процесса подготовки борцов греко-римского стиля в детско-юношеских спортивных школах и школах олимпийского резерва;
5. Анкетирование и интервьюирование;
6. Педагогическое тестирование;
7. Педагогический эксперимент;

8. Методы математико-статистического анализа полученных результатов.

По структуре диссертация содержит пять основных разделов/глав: Теоретико-методологические основы подготовки спортсменов, специализирующихся в греко-римской борьбе; Цель, задачи, методы и организация исследования; Анализ результатов; Экспериментальное обоснование методики совершенствования скоростно-силовой подготовки спортсменов, специализирующихся в греко-римской борьбе; Выводы и рекомендации.

Первая глава "Теоретическая постановка проблемы" состоит из 44 страниц и включает в себя 5 разделов. Представлены исторические данные о развитии греко-римской борьбы и основные правила соревнований. Описаны основные принципы многолетней спортивной периодизации в борьбе, подчеркивающие особенности физического развития спортсменов 14-15 лет. Глава заканчивается обоснованием предпосылок для совершенствования методики скоростно-силовой подготовки в греко-римской борьбе. Была сформулирована также рабочая гипотеза.

Вторая глава "Цель, задачи, методы и организация исследования" имеет классическую структуру. **Цель и задачи** (всего их 4) диссертационной работы сформулированы четко, точно и всесторонне. Описаны методика, контингент и организация исследования.

Эксперимент проводится в четыре этапа в период с 2020 по 2022 год:

- На первом этапе (сентябрь 2020 г. – март 2021 г.) был проведен анализ научной литературы по исследуемой проблеме, и была сформулирована рабочая гипотеза;
- На втором этапе (апрель 2021 года – июнь 2021 года) проведено интервьюирование и анализ выступлений казахстанских борцов на международных соревнованиях. Разработан дизайн спортивно-педагогического исследования и статистически обработаны первичные данные;
- На третьем этапе (июль 2021 года – январь 2022 года) был проведен спортивно-педагогический эксперимент для оценки эффективности применения разработанной экспериментальной методики;
- На четвертом этапе (январь-октябрь 2022 года) полученные результаты были обработаны, систематизированы и интерпретированы. Представлен законченный вариант диссертационной работы.

Считаю уместным обратить внимание соискателя на то, что в главе следует использовать более точные шрифт и язык.

Третья и четвертая главы имеют объем 41 страницу, в которые интегрированы и проанализированы результаты собранных и обработанных данных проведенных исследований. Здесь продемонстрирована практическая работа, сделанная Аманжолом Айтпанбетулы при реализации проведенного эксперимента. Представленные рисунки и таблицы дают исчерпывающую наглядную информацию о полученных результатах. После детальной классификации обработанных данных и их интерпретации докторант приходит к закономерным методологическим обобщениям на основе выявленных воздействий от применения предложенных в разработке механизмов. Автор устанавливает статистически достоверные эффекты экспериментальных методологических подходов. В этом смысле выдвинутая научная гипотеза подтверждается анализом собранных данных.

В **пятой главе** - «Выводы и рекомендации», на основе проведенного научного анализа докторант сформулировал 5 выводов и 4 рекомендации. Выводы, сделанные автором, в широком смысле соответствуют поставленным задачам. Подтверждение рабочей гипотезы представляет собой важный научный продукт по исследуемой теме. В этом смысле последняя глава правильно интерпретирует полученные результаты и придает работе законченный вид.

Разработка амбициозная и новаторская. Эксперимент был проведен аккуратно и в соответствии с требованиями, а анализ результатов демонстрирует знания как в теории и методологии спортивной науки, так и в логике и статистике. Впечатляет тот факт, что кандидат выбрал нестандартный способ изложения использованной библиографии и ее связь с цитатами в тексте. Вместо общепринятого подхода к расположению использованных источников научной информации в алфавитном порядке и по используемому алфавиту (кириллице и латинице), они представлены в порядке их цитирования в работе.

Научный вклад

1. Представлен подробный обзор публикаций различных авторов (в основном на русском языке), касающихся проблем физической подготовки спортсменов в единоборствах. Особое внимание уделяется конкретной возрастной группе исследованных автором спортсменов.

2. Проанализированы выступления казахстанских борцов на различных международных форумах, а также проведена детальная статистическая обработка представленных данных. На основе проведенного анкетирования и интервьюирования с тренерами по борьбе была предпринята попытка проанализировать причины снижения соревновательной эффективности казахстанских борцов на международных соревнованиях. Ответы и мнения респондентов были использованы при построении комплекса оценочных упражнений, предложенного докторантом.

3. В чисто прикладном аспекте тренерской работы разработанная методика сочетает в себе разнообразные методы и средства скоростно-силовой подготовки, что делает ее подходящей для практики борцов различной квалификации и спортивного мастерства.

Оценка автореферата и публикаций

Автореферат хорошо структурирован и в кратком виде отражает содержание диссертации. Представлены отдельные основные части работы, вплоть до сути разработки, а именно полученные результаты и анализ, сформулированные выводы, рекомендации и научный вклад.

Докторант выполнил требование о публичности работы до официальной защиты, представив три публикации. Они отражают части результатов, анализов и выводов диссертации, что позволяет построить объективное первоначальное представление о процессе ее создания.

Заключение

Работа имеет законченный вид. Докторант демонстрирует солидную теоретическую подготовку, точность и корректность в проведении исследования, навыки, позволяющие самостоятельно работать в научно-исследовательской сфере. Несомненно, разработка выполнена автором и свидетельствует о компетентности в выбранной научной области. Я не обнаружил никаких форм плагиата. С профессиональной и личной убежденностью заявляю, что работа Айтпанбета Аманжола Айтпанбетулы – это работа, имеющая солидный научный вклад и применение в теории и практике спорта. Выражаю высокую оценку точности исследования и добросовестности в предложенном диссертационном эксперименте.

Представленная диссертация представляет собой полностью оформленную самостоятельную работу, разработанную по правилам построения научных исследований подобного рода. В ней продемонстрировано умелое обращение автора с литературой, с научными и статистическими методами исследования, в связи с чем я полностью поддерживаю его качества и стремление к росту в академической сфере. Предлагаю уважаемому научному жюри присудить Айтпанбету Аманжолу Айтпанбетулы ученую степень "доктора" в профессиональном направлении 1.3. Педагогика обучения по..., докторская программа «Физическое воспитание в системе образования».

Я лично с убежденностью голосую ЗА.

София
09.01.2024 г.

Рецензент:
/проф. В. Панайотов, ДН/